

Споразумение за предоставяне на консултантски услуги относно преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и подкрепа за изграждане на основан на доказателства подход за Националната стратегическа рамка за 2030 г.

Стълб 1: Преглед на публичните разходи в България в областта на науката, технологиите и иновациите (НТИ)

Окончателен доклад

Преглед на публичните разходи за наука, технологии и иновации в България

Декември 2021

Окончателен доклад за Прегледа на публичните разходи за наука, технологии и иновации в България

В настоящия документ е направено резюме на основните констатации и препоръки от проекта за Преглед на публичните разходи за наука, технологии и иновации (ППР за НТИ) в България. Целта на проекта е да осигури аналитична база за подобряване на ефективността на публичните инвестиции за НТИ чрез преразпределение на ресурсите, подходящо проектиране и рационализиране на политиките и инструментите за НТИ. В проекта се използва методологията за ППР за НТИ, която представлява базирана на резултатите рамка, свързваща по логичен начин входящите ресурси, продуктите на изхода, резултатите и въздействията на публичните разходи за научноизследователска дейност и иновации.

Работата е извършена по възлагане и в сътрудничество с Министерството на образованието и науката (МОН), както и в тясно сътрудничество с Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ИА ОПНОИР) и Министерството на икономиката и индустрията (МИИ), както и Фонд „Научни изследвания“, Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП) и други заинтересовани лица.

Проектът има три компонента:

- **Оценка на нуждите на страната и на комбинацията от политики:** цялостен преглед на потока от средства в системата за НТИ, на структурата на бюджета и комбинацията от политики и на това доколко политиките в подкрепа на НТИ и инвестициите отговарят на установените нужди на страната.
- **Функционален и управленски анализ:** задълбочена оценка на проектирането, изпълнението и управлението на инструменти и институции и тяхното позициониране в комбинацията от политики. Този компонент включва задача за изграждане на капацитет с цел споделяне на международни добри практики и предоставяне на ангажираните с изграждането на политики лица и на практиците инструменти за проектиране, изпълнение и мониторинг.
- **Анализ на ефикасността:** анализ на продуктите на изхода и резултатите за избрани програми, който включва разглеждане на връзките между входящите ресурси и продуктите на изхода и мониторинг на напредъка за резултатите, които представляват интерес.

Констатациите от тези три компонента обосновават набор от препоръки, чиято цел е да подобрят политиките и програмите в подкрепа на НТИ в България. Българското правителство изготви своя Национален план за възстановяване и устойчивост, за да способства икономическото и социалното възстановяване след пандемията, като съгласно него ще бъдат разпределени приблизително 1,25 млрд. евро финансиране за дейности, свързани с иновации. В същото време основните изпълняващи органи в областта на НТИ в България дефинират приоритетите и целите за новия програмен период (трети за България след присъединяването на страната към ЕС), които ще включват бюджет за научни изследвания и иновации с приблизителен размер 1,17 млрд. евро. Проектът ППР за НТИ дава обстоен преглед на изпълнението и координацията на портфейла политики през настоящия период и прави препоръки за нови политики и реформи, за да се гарантира, че това значително финансиране ще доведе до плодотворно въздействие върху системата за НТИ.

Оценка на нуждите на страната и на комбинацията от политики

Докладът за оценката на нуждите на страната и комбинацията от политики се състои от обхватна оценка на потребностите на страната от научни изследвания и иновации и анализ на политиките, посветени на подкрепата за НТИ в България, включително почти всички инструменти на политиките на държавно ниво, които са свързани с НТИ (118 инструмента, които функционират от 2013 до 2019 г. при изплатено финансиране в размер на 843 млн. евро) от настоящия програмен период. Използвана е аналитична рамка на Световната банка, за да се направи сравнение на последователността на комбинацията от политики за НТИ с потребностите на страната, като са изведени препоръки за намаляване на несъответствието или пропуските между подкрепата от политиките и нуждите от научни изследвания и иновации на публичния и частния сектор в страната.

Оценка на нуждите на страната

При производителността на труда през последното десетилетие се наблюдава значително подобрене, но въпреки това България все още има резултати за производителност, които са сред най-ниските в Европа. Общият растеж на производителността е способстван от възможностите на съществуващите фирми да стават по-ефективни (чрез актуализация на технологии, иновации и други фактори), докато пречки при преразпределението на ресурси (които пречат за продуктивните фирми да растат) и в процеса на съзидателна деструкция (навлизане и излизане на фирми) затрудняват растежа на производителността. За да се постигне по-нататъшен напредък по отношение на производителността с цел настигане на европейските нива, ще са необходими реформи в бизнес средата, които да улеснят навлизането и излизането на фирми и да позволят по-ефективно движение на ресурсите в рамките на пазара.

България има сред най-ниските резултати в Европа по отношение на иновациите, които се определят от малките нива на инвестиции в научни изследвания в сравнение със сходни държави. Продуктите на изхода от научни изследвания (публикации, патенти и др.) имат малко въздействие в международен план, като се осъществява и много малък трансфер на знания и технологии от публичния към частния сектор. Тези ниски резултати за научни изследвания и иновации (НИИ) са всъщност пропусната възможност за допълнителен растеж на производителността, обусловен от иновации и квалифицирана работна сила. Налице е ясна необходимост от модернизирани национална система за научни изследвания и по-специално в частния сектор, подобряване на резултатите на публичните изследователски организации с акцент върху върхови постижения в научните изследвания, насочени към пазара изследвания и трансфер на технологии.

Научноизследователските институции са изправени пред редица предизвикателства, свързани с управлението, капацитета, връзките с частния сектор и стимулите, които оказват отрицателно въздействие върху качеството и релевантността на публичните научни изследвания. Липсата на капацитет за научни изследвания, ниските нива на финансиране за научни изследвания и липсата на адекватна научноизследователска база са основни пречки за подобряване на научноизследователските резултати. В резултат от липсата на участие на външните заинтересовани лица, плановете за научни изследвания не са ориентирани към потребностите на индустрията, което е основна пречка за публично-частното сътрудничество, трансфера на технологии и въздействащи научни изследвания. В допълнение, рамката на кариерно развитие на публичните изследователи не предоставя подходящи или последователни стимули за комерсиализация.

Внедряването на технологии във фирмите се подобрява през последните десет години, което помага за реализиране на растеж на производителността, но България все още изостава спрямо повечето сходни държави по отношение на въвеждането на технологии. Българските фирми показват сред най-ниските нива на дигитализация спрямо фирмите в Европа, както за основни, така и за напреднали цифрови технологии. Констатациите от последното проучване на Световната банка „Пулс на бизнеса“ след вредите, нанесени от породената от COVID-19 пандемия, показват, че най-малко засегнатите икономически сектори са тези с най-висок дял фирми, които са внедрили цифрови решения, което подчертава необходимостта от повишена дигитализация за изграждане на бизнес устойчивост и гъвкавост. България следва да продължи да насърчава и подкрепя въвеждането на технологии и дигитализацията чрез целенасочени инструменти и премахване на ограниченията за бизнес средата.

Анализ на комбинацията от политики

Анализът на комбинацията от политики включва съпоставяне на почти всички инструменти за подкрепа на НТИ на национално ниво (118 инструмента, които функционират от 2013 до 2019 г. с общ бюджет в размер на 1,6 млрд. евро). Комбинацията от политики и инструменти е анализирана посредством матрица, която съдържа подробна информация за всеки инструмент в подкрепа за НТИ, включително общо 169 променливи на инструмент, описващи характеристики като цели, изпълняващ орган, целеви бенефициери, механизъм на подкрепата и други ключови параметри.

Институциите за НТИ нямат връзка помежду си и страдат от слаби управленски структури, което води до фрагментарни политики и програми и некоординирани национални планове за НИИ. Създадено е ново Министерство на иновациите и растежа (МИР), за да реши този проблем и да консолидира изпълнението, координирането и мониторинга на портфейла за НИИ, който в момента е разпръснат в различни управляващи органи. Но министерството ще трябва да изгради и своята структура и капацитет, за да е в състояние да изпълни този важен мандат.

Анализът на последователността на комбинацията от политики и установените потребности на страната показва пропуски в подкрепата за трансфер на технологии, внедряването на технологиите Индустрия 4.0, подкрепа за дружества на ранен етап, подобрения в бизнес средата и развитието на дигитални умения. Тези пропуски следва да бъдат взети предвид при разработването на следващата оперативна програма.

В допълнение, сериозното забавяне при разпределянето и изплащането на средства за НТИ показва значителни предизвикателства при изпълнението на комбинацията от политики за НТИ, което вероятно пречатства ефективността на настоящите инструменти на политиките.

Функционален и управленски анализ

Докладът за функционален и управленски анализ дава оценка за функционирането и качеството на управлението на ключови инструменти на политиките, които подкрепят научните изследвания и иновациите в България. Този анализ представлява вторият етап от проекта на Световната банка за Преглед на публичните разходи за наука, технологии и иновации (ППР за НТИ) в България. Първият етап на проекта за ППР за НТИ, а именно Оценката на нуждите на страната и на комбинацията от политики, предоставя обхватна оценка на потребностите на страната от научни изследвания и иновации, обзор на националните политики в подкрепа на НТИ в България и анализ

на съпоставянето или разминаването между политиките за подкрепа и потребностите от научни изследвания и иновации на публичния и частния сектор в страната. Този доклад продължава първия етап от проекта, като разглежда функционирането на представителен набор от инструменти на политики за НТИ посредством преглед на тяхното разработване, изпълнение и управление. Констатациите от доклада обуславят набор от препоръки за подобряване функционирането и управлението на портфейла от програми в подкрепа на НТИ.

Функционалният анализ установява силни страни, както и множество области, в които са необходими подобрения, в целия портфейл политики:

Разработване на инструменти

Налице е разминаване между програмните цели (това, което инструментите се опитват да постигнат) и програмните дейности (това, което инструментите действително правят), което до голяма степен се дължи на неизползването на теории за промяната в инструментите. При много инструменти липсва ясна обосновка за интервенциите – с други думи, липсва изрично описание на пазарния или системен недостатък, който инструментът следва да поправи. Тази липса на ясно идентифициране на проблема, който следва да бъде решен, допринася значително за наблюдаваното разминаване между програмните цели и дейности и оказва отрицателно въздействие върху други области на разработване на инструментите, като например определяне на програмните цели и разработване на критерии за допустимост и подбор. Почти няма инструмент, при който да е налице изрична теория за промяната или логичен модел, което допринася за разминаването между дейности и цели. Липсата на теории за промяната допринася и за недобре дефинираните и несвързаните показатели за входящи ресурси, дейности, продукти на изхода и резултати. По-специално показателите за резултати се недобре дефинирани и слабо свързани с програмните дейности. Рамките за МиО като цяло се съсредоточават върху това дали бенефициерите отговарят на административните разпоредби, а не върху оценка на резултатите на програмите. Ангажираността на заинтересованите лица е силна страна, като почти всички инструменти прилагат добри официални механизми за връзка със заинтересовани лица, които не са бенефициери.

Изпълнение на програми

В различна степен всички институции, които участват в изпълнението на политики за НТИ, страдат от липса на капацитет и ресурси за пълно изпълнение на съответните портфейли, макар че това предизвикателство е най-изострено при инструментите с национално финансиране поради недостатъчните и непредвидими бюджети. Тази липса на ресурси има отрицателно въздействие върху функционалностите на инструментите, като ограничава способността на управляващите органи да администрират покани и да оценяват проектни предложения, като дори води до отменяне на програми. Проблемите с капацитета са особено изострени при МиО и почти никакви оценки на инструменти не са проведени през настоящия програмен период поради липсата на ресурси и служители. Повечето инструменти в портфейла за НТИ са публикували само една покана за предложения през целия цикъл на програмата, вместо да публикуват покани редовно всяка година или на всеки шест месеца. Това „еднократно“ проектиране на инструментите ограничава сериозно възможностите за извличане на поуки, адаптиране и подобряване на инструментите и има отрицателно влияние върху други области на функциониране, като например повишаване на знанията, управление на знанието и разработването на критерии за подбор. През настоящия

програмен период почти не са провеждани оценки на въздействието на инструменти, а и много малко такива са планирани в бъдеще. Налице са малко официални системи за управление на знанието; корекциите на инструменти като цяло се правят ад хок и не се документират добре.

Управление и координация

Липсва връзка между институциите за НТИ, което води до фрагментарни политики и програми и неkoordinирани национални планове за НТИ. Като цяло има формални координационни механизми между институциите за НТИ, но се осъществява много малко координация или сътрудничество, които да са относими към отделните програми.

Важно е да се отбележи, че посредством клъстерен анализ на резултатите от функционалния анализ е установено, че много от разликите във функционирането на инструментите в портфейла се проследяват до организацията, която разработва и администрира отделните инструменти. Това означава, че реформи, целящи подобряване на функционирането на инструментите, следва да се насочат на нивото на изпълняващите органи, а не да се реализират промени в целия портфейл.

Анализ на ефективността на програми за НТИ

Този анализ на ефективността се насочва към един от пропуските, идентифициран в системата за НТИ в България: мониторинг и оценка (МиО) на програмите за подкрепа на НТИ. В предишни компоненти на проекта е установено, че изпълнителите в областта на НТИ нямат капацитет и ресурси за МиО, като на програмите за НТИ са проведени много малко оценки през настоящия програмен период. Докладът има за цел да запълни тези празнини, като идентифицира репери за оценка на резултатите на програмите в подкрепа на НТИ в България и предостави методика и инструменти за провеждане на такива оценки в бъдеще.

Ключови констатации от анализа на програмите в подкрепа на научни изследвания

Програмите в подкрепа на научни изследвания имат много различни нива и състав на административни разходи за изпълнение, дължащи се в голяма степен на различните управленски структури на програмите. Програмите, изпълнявани от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ), имат относително висок дял на разходи за външни услуги и малък дял разходи за служители, което показва, че голяма част от изпълнението на програмата се реализира от външни експерти, а не от служители на пълен работен ден на ФНИ. За разлика от това, секторните програми от портфейла на Националните научни програми в България за 2018–22 г. имат много малки административни разходи, защото някои от тези разходи се поемат от консорциумите бенефициери, които отговарят за част от администрирането и мониторинга на програмата.

Научноизследователските програми като цяло създават продукти на изхода и осигуряват резултати, които съответстват на програмните цели, но анализ на реферирането поражда опасения за качеството на осъществяваните научни изследвания. Отчетените от респонденти изследователи публикации като цяло имат по-малък брой реферирания на изравнена годишна база спрямо усреднения за български публикации, индексирани в мрежата Web of Science от 2016 до 2020 г. Това ниско ниво на реферирания показва, че финансираните научни изследвания не генерират значително въздействие в научната общност. Публикациите в научни издания с преглед от колеги са най-често срещаният резултат в научноизследователските програми, като публикациите на проект и на единица разходи се различават между програмите. Продукти на изхода, свързани с изграждане на капацитет (под формата на семинари, конференции и срещи;

обучителни дейности; наемане на нови изследователи), са най-често срещаните продукти на изхода при почти всяка научноизследователска програма.

Респондентите от научноизследователски програми като цяло са удовлетворени от програмните процеси, но някои отбелязват проблеми с прозрачността на процеса на подбор и изискванията за мониторинг. От една страна, изследователите като цяло са удовлетворени от кандидатстването и подбора на проекти, но има и неудовлетворени от липсата на обратна връзка за избраните проекти, което може да доведе до това процесът на подбор да изглежда непрозрачен. Някои респонденти са неудовлетворени от изискванията за отчетност по програмите и по-специално от правилата за финансова отчетност, които изискват от бенефициерите да представят заверени и преведени копия за всички допустими разходи, включително на самолетни билети.

Ключови констатации от анализа на програми за подкрепа на фирми

Респондентите от програми за подкрепа на фирми като цяло постигат продуктите на изхода и резултатите, които програмите поставят за цел, включително разработване и актуализиране на продукти, услуги и процеси, и повишаване на продажбите и заетостта. Повече от 70 процента от проектите на фирми водят до внедряването на продукт или услуга за първи път. Приблизително 65 процента от проектите водят до въвеждането на продукти или услуги, които са нови на българския пазар.

Фирмите бенефициери отчитат неудовлетвореност от ключови области на изпълнение на програмите, включително цялостния процес на кандидатстване, прозрачността на процеса на подбор на проекти и изискванията за финансов мониторинг. Във *Функционалния и управленски анализ* се установява, че процесите на кандидатстване за фирми са тежки, по-специално по отношение на подкрепящите документи, които фирмите следва да представят с проектите си, които може да включват финансови отчети, декларации и свидетелства за съдимост, данъчни задължения и предложения от трети страни за активи. Във *Функционалния и управленски анализ* се установява още, че процесите на отчетност са по-лесни за бенефициери по програми, финансирани от оперативни програми (ОП) на ЕС, в сравнение с програмите с национално финансиране, тъй като бенефициерите на финансирани от ОП програми се отчитат чрез онлайн портал, на който имат на разположение предварително разработени образци за техническите и финансовите отчети. Въпреки тези предизвикателства повече от 70 процента от респондентите смятат, че резултатите от проектите отговарят на очакванията им и като цяло са удовлетворени от други аспекти на програмите, включително програмните правила и регулации и достъпността на финансовата и административната подкрепа.

Ключови препоръки

Трите компонента на ППР за НТИ обуславят набор препоръки с цел подобряване на ефективността на публичните инвестиции за НТИ. Препоръките може да бъдат обособени в шест теми:

- 1) подобряване на координацията в областта на НТИ;
- 2) подобряване на функционирането на инструменти;
- 3) нови политики и програми в подкрепа на научни изследвания;
- 4) реформи в областта на научните изследвания;
- 5) нови политики и програми в подкрепа на иновации в частния сектор; и
- 6) реформи в частния сектор.

Подобряване на координацията на НТИ

Предоставяне на правомощия на МИР да следи и координира плановете в областта на НТИ

Подход

- МИР следва да поеме мисията да провежда мониторинг и да координира изпълнението на националните плановете в областта на НИИ, като:
 - (i) на Министерството бъде възложено да събира и управлява данни за напредъка на изпълнението на програми за НТИ; и
 - (ii) придобие аналитичните и професионалните експертни познания, които са необходими за изпълнение на тази мисия.
- На новия екип на Министерството следва да бъде оказана техническа помощ чрез споделяне на знания, обучение и партньорство, за да се гарантира, че разработването, управлението и функционирането на организацията се базира на международни добри практики.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: Министерски съвет, МИР

Активиране на съществуващите координиращи органи

Подход

- Подобряване на координацията на плановете и целите в областта на НТИ чрез активиране на съществуващите канали за координация, като например Съвета за интелигентен растеж, Междунституционалната работна група и Регионалната партньорска мрежа, за да бъдат определени одобрена визия и стратегически цели в областта на НИИ чрез национални и регионални органи за НТИ.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: Министерски съвет

Подобряване на функционирането на инструменти

Подобряване на разработването на инструменти

Подход

- Формулиране на теория за промяната (и съответни показатели) за всеки инструмент, за да се покажат връзките между входящите ресурси, дейностите, продуктите на изхода и желаните резултати на инструмента. Всеки инструмент следва да включва рамка на резултатите (обвързана с теорията за промяната) с пълен списък показатели за входящи ресурси, дейности, продукти на изхода и резултати.
- Подобряване на практиките за МиО и капацитета на органите, работещи в областта на НТИ, чрез разработване на стратегии за оценка на въздействието по отношение на

инструментите, които включват ясни цели, теории за промяната и рамки за резултатите, планове за оценка, подкрепящи системи и протоколи. За целта ще е необходимо да се поеме ангажимент за провеждане на редовни оценки на работата и въздействието на инструментите, както и да се предоставят ресурси и стимули за органите, работещи в областта на НТИ, за да провеждат дейностите за МиО и да обучат служителите си и административния персонал.

- Разработване на Лаборатория за иновации (в рамките на МИР или друг орган), която да провежда пилотно нови интервенции в подкрепа на НТИ и да предоставя консултации и услуги на други лица, изпълняващи програми за НТИ.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МОН, МИР, МИИ

Изграждане на капацитет за изпълнение

Подход

- Увеличаване на бюджетната подкрепа за функциониращи национални програми, които могат да бъдат разширени, и за организации с цел попълване на празнините в капацитета на финансираните от ОП програми.
- Подобряване на управлението на човешките ресурси и на капацитета на работещите в сферата на НТИ чрез увеличаване на заетите в системата на НТИ както на пълнен, така и на непълнен работен ден, по-специално в програми с национално финансиране; предоставяне на бюджети на разположение на самите организации за консултанти, външни експерти и други позиции на непълнен работен ден; както и подобряване на практиките за управление на човешките ресурси, свързани със стимули и възможности за обучение на служителите, работещи в областта на НТИ.

Приоритет: Средносрочен

Отговорни заинтересовани лица: Министерски съвет, Министерство на финансите (МФ), МОН, МИР, МИИ

Политики в подкрепа на научни изследвания

Подобряване на ресурсите и капацитета за подкрепа при трансфер на технологии

Подход

- Подобряване на работата на съществуващите Центрове за трансфер на технологии и други подкрепящи институции чрез устойчиво финансиране на дейности за технологичен трансфер и комерсиализация.
- За да бъде ефективно финансирането, то следва да бъде допълнено с изграждане на капацитет и обучение за международни добри практики (обявяване на изобретения, патентоване, пазарна оценка, създаване на стартъп/фирма и др.), както и с реформи в научноизследователския сектор за подобряване на релевантността на продуктите на изхода от научните изследвания.

- Провеждане на информационни сесии и обучение по политики и ресурси за трансфер на технологии, предназначени за публични изследователи.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИР, МОН

Преценка за създаване на програми за приложни научни изследвания, които са насочени към изследователи

Подход

- Оценката на комбинацията от политики показва пропуск в програмите, финансиращи приложни научни изследвания, при публични изследователски организации.
- Констатациите от анализа на ефективността сочат, че някои резултати по проекти в областта на НТИ биха могли да бъдат развити допълнително и потенциално да бъдат комерсиализирани, ако има схеми за безвъзмездно финансиране на приложни научни изследвания, към които да „премине“ даден проект за допълнително финансиране и подкрепа.

Приоритет: Средносрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИР, МОН

Реформи в научноизследователския сектор

Реформи в управлението и стратегическото ориентиране на публични научноизследователски институции

Подход

- Осигуряване на това публичните изследователски организации да имат ясна мисия и цели, които съответстват на националните цели. Съобразяване на рамките за МиО с институционалните цели и мисии.
- Подкрепа за ПИО и ВУЗ при формулирането на стратегии за трансфер на технологии с оглед постигане на институционалните цели.

Приоритет: Средносрочен

Отговорни заинтересовани лица: МОН, БАН, ВУЗ

Засилване на връзките ПИО/ВУЗ-индустрия, за да се осигури съобразяване с търсенето

Подход

- Подобряване на релевантността на плановете и целите за публични изследвания и образование чрез представителство на индустрията в управителните органи на ПИО/ВУЗ (консултативни съвети/настоятели) и консултации при определянето на стратегия за изследвания и знания.

- Укрепване на публично-частните връзки чрез насърчаване на мобилността на изследователи между публични изследователски организации и частния сектор под формата на командировки, отделено време, съвместни длъжности и докторантури в индустрията.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МОН, БАН, ВУЗ

Подобряване на рамката на стимулите за публични изследователи, за да се включат във висококачествени изследвания, трансфер на технологии и дейности за комерсиализация

Подход

- Включване на трансфера на технологии и на колаборативните изследвания в кариерното развитие и повишаване на заплащането на изследователи.
- Засилване на финансовите стимули, като се позволи участието на изследователи в приходите от лицензи и предоставяне на права на собственост (в стартапи/фирми).

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МОН, БАН, ВУЗ

Политики в подкрепа на иновации във фирми

Насърчаване на дигитализацията на фирмите и внедряването на технологии

Подход

- Съдействие да бъдат установени потребностите на фирмите от дигитализация и технологии чрез диагностични инструменти и технологични услуги.
- Събиране на повече доказателства за управленския капацитет и дигиталните умения на фирмите – за да се получи по-добро разбиране за това дали съществуващите инструменти отговарят адекватно на потребностите на българските фирми в тази област.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИР, ИАНМСП

Насърчаване на иновативно предприемачество и премахване на пречките за ранен растеж на предприятията

Подход

- Подкрепа за предприемачество на ранен етап чрез генериране на идеи, национални конкурси и целенасочена подкрепа на ранен етап (прототипи, доказателства за концепция) и за създаване на регулярна наличност на основани на знанието фирми, в които може да се инвестира.

- Разработване на инструменти, които подкрепят бизнес посредници на ранен етап, като например инкубатори, програми за инвестиционна готовност, бизнес консултантски услуги и разширяване на технологии.
- Разработване на пазар на бизнес ангели и подкрепа за професионализиране на инвеститори ангели.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИР, Фонд на фондовете (ФФ)

Изграждане на запаси от дигитални умения

Подход

- Подкрепа и предоставяне на стимули при достъп до обучение и изграждане на капацитет по отношение на науки за данните, аналитични инструменти, работа в облак, дигитален маркетинг и продажби и други дигитални инструменти.

Приоритет: краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИР, ИАНМСП

Реформи в частния сектор

Решаване на проблемите с ограниченията, свързани с оперативната бизнес среда и мобилността на ресурсите

Подход

- Провеждане на задълбочена оценка на пазарните продуктови регулации, за да бъдат установени и премахнати ограниченията пред конкуренцията и пазара.
- Поставяне на приоритет върху регулациите, които имат за цел да повишат мобилността на производствени фактори сред производителите, като например улесняване на излизането на фирми и решаване на неплатежоспособността.
- Улесняване на навлизането на фирми в икономиката с оглед повишаване на общата производителност.

Приоритет: Средносрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИИ, МИР

Премахване на пречките пред телеуслугите и е-търговията

Подход

- Изясняване (и когато е подходящо, опростяване) на законовата рамка относно онлайн предоставянето на професионални услуги и решаване на предизвикателствата в последния етап (логистика и пощенски услуги).

- Подкрепа за бизнеса при внедряване на възможности за електронно заплащане и продажби онлайн.

Приоритет: Краткосрочен

Отговорни заинтересовани лица: МИИ, ИАНМСП, Министерство на транспорта и съобщенията